

Χολαργός, 7 Απριλίου 2008

A.Π. 1744/18-2-10

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Εν όψει της συζήτησης στη Βουλή του νέου Νομοσχεδίου για την ειδική αγωγή, καταθέτουμε τις απόψεις μας για τα θέματα που αφορούν τους μαθητές του αυτιστικού φάσματος και ιδιαίτερα εκείνους που λόγω της υψηλής τους λειτουργικότητας βρίσκονται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Οι μαθητές του αυτιστικού φάσματος έχουν πολύ ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες, διαφορετικές ανάλογα με το σημείο του φάσματος στο οποίο βρίσκονται. Μεταξύ τους υπάρχουν παιδιά με χαμηλή νοημοσύνη και ιδιαίτερες δυσκολίες στην επικοινωνία, που χρειάζονται ειδικά σχολεία αλλά και παιδιά με κανονική ή ακόμα και ιδιαίτερα υψηλή νοημοσύνη (αυτισμός υψηλής λειτουργικότητας / Σύνδρομο Asperger), που φοιτούν και στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης, παιδιά με συνυπάρχουσες αναπτυξιακές διαταραχές μάθησης όπως η δυσλεξία και παιδιά με συνυπάρχουσα διαταραχή ελλειμματικής προσοχής – υπερκινητικότητα. Οι μαθητές αυτοί, για να μπορέσουν να αναπτύξουν το δυναμικό τους, χρειάζονται ειδικές συνθήκες διδασκαλίας και αξιολόγησης των ακαδημαϊκών τους επιδόσεων.

Γι' αυτούς τους λόγους τα εκπαιδευτικά ιδρύματα χωρών της Ευρώπης και της Αμερικής εντάσσουν, όπως προτείνεται και στο παρόν προσχέδιο Νόμου, τα παιδιά του αυτιστικού φάσματος στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Αναφέρουν δε, σε ειδική κατηγορία, τα παιδιά με Σύνδρομο Asperger / αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας, για τα οποία συνιστάται συνήθως φοίτηση σε κανονικά σχολεία, προτείνουν όμως ειδικές συνθήκες φοίτησης και εξέτασης για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Ειδικότερα το **Σύνδρομο Asperger** είναι σημαντικό να αναφέρεται ρητά στο Νόμο διότι:

- Αναγνωρίστηκε επισήμως ως διαταραχή μόλις το 1994, όταν προστέθηκε στο Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο των Ψυχικών Διαταραχών της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρίας (DSM IV).
- Γι' αυτό δεν είναι ακόμη ευρέως γνωστό στους χώρους της εκπαίδευσης ως Σύνδρομο που ανήκει στο αυτιστικό φάσμα.

- Ωστόσο αφορά άτομα τα οποία κατά κανόνα έχουν υψηλή νοημοσύνη αλλά και εξαιρετικά ειδικές μαθησιακές ανάγκες.

Θεωρούμε αναγκαίο **πριν από την ψήφιση του νέου Νόμου για την Ειδική Αγωγή** να γίνει **συζήτηση στη Βουλή** για ενημέρωση και να ζητηθούν προτάσεις από ειδικούς (παιδοψυχιάτρους, ψυχολόγους, ειδικούς παιδαγωγούς) με εμπειρία και **επιστημονική** εξειδίκευση στο αυτιστικό φάσμα

- Πιστεύουμε ότι θα πρέπει να υπάρχει στο νομοσχέδιο ένα **ξεχωριστό άρθρο για τις διαταραχές του αυτιστικού φάσματος** στο οποίο θα αναφέρονται συγκεκριμένα οι ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των ατόμων με αυτισμό και θα καθορίζονται με ακρίβεια οι διαδικασίες εκπαίδευσης και αξιολόγησης τους, όπως ακριβώς υπάρχει το άρθρο για τα θέματα των τυφλών και κωφών μαθητών.
- Να συμπεριληφθεί η **εκπαίδευση στο αυτιστικό φάσμα** και ειδικότερα στο **Σύνδρομο Asperger**, τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο στις Πανεπιστημιακές Σχολές. Να προγραμματιστούν επιμορφώσεις εκπαιδευτικών και ειδικών εκπαιδευτικών καθώς και του προσωπικού των ΚΕΔΔΥ. Συμβαίνει πολύ συχνά και οι ειδικοί των διαφόρων ειδικοτήτων να μη γνωρίζουν καν την ύπαρξη του Συνδρόμου το οποίο ωστόσο αφορά, σύμφωνα με τις διεθνείς στατιστικές, 1 στα 810 παιδιά.
- Θα συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στην αντιμετώπιση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών γενικότερα αλλά και στην πρόληψη δευτερογενών συνεπειών, καθώς και στην ενημέρωση – επιμόρφωση – στήριξη των εκπαιδευτικών, η ύπαρξη εντός των σχολικών μονάδων σχολικών ψυχολόγων. Ο θεσμός του **σχολικού ψυχολόγου** υπάρχει στα ευρωπαϊκά κράτη εδώ και πολλές δεκαετίες και η αναγκαιότητα και χρησιμότητά του έχουν αποδειχτεί επιστημονικά.

Τέλος, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι στο προς ψήφιση Νομοσχέδιο ουσιαστικά **αποκλείονται τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες από την τριτοβάθμια εκπαίδευση**. Υπονοείται ότι αυτά τα άτομα δεν δύνανται, κατά κανόνα, να ακολουθήσουν ανώτερες σπουδές ή μήπως ότι παύουν να έχουν ειδικές ανάγκες μετά τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση; Πώς αλλιώς μπορεί να ερμηνευθεί το γεγονός ότι, ενώ δίνεται η δυνατότητα *«για την αντικατάσταση γραπτών δοκιμασιών με άλλες μορφές εξετάσεων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση»*, ουδεμία αναφορά υπάρχει στο Νόμο πέραν της δυνατότητας να ισχύσουν οι ειδικές συνθήκες εξέτασης στις εισαγωγικές εξετάσεις, για την τριτοβάθμια.

Τελικά οι ίσες ευκαιρίες εξαντλούνται στις δύο πρώτες βαθμίδες της εκπαίδευσης ή, στην καλύτερη περίπτωση, αμέσως μετά την εισαγωγή των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση;

Επισυνάπτουμε τις κατ' άρθρο παρατηρήσεις μας επί του Νομοσχεδίου καθώς και ένα παράρτημα με διευκρινήσεις για το περιεχόμενο του ειδικού άρθρου που θα αφορά το αυτιστικό φάσμα.

Για το Δ.Σ του ΕΛ.Σ.Σ.Α

Η Πρόεδρος

Μαρία Ηλιοπούλου

Ψυχολόγος – ψυχοπαιδαγωγός

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Άρθρο 2^ο

1. Στην **τριτοβάθμια εκπαίδευση** ΕΑΕ παρέχεται στα άτομα με αναπηρία και διαπιστωμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους πέραν της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, με σκοπό να διασφαλίζεται για αυτούς *ολοκληρωμένη εκπαίδευση και ίσες ευκαιρίες για πλήρη συμμετοχή και συνεισφορά στην κοινωνία.*

Άρθρο 3^ο

1. Στην παρένθεση (*αυτιστικό φάσμα*) να προστεθεί : **αυτισμός υψηλής λειτουργικότητας, Σύνδρομο Asperger** (βλ. Παράρτημα)

Άρθρο 4^ο

1. στ) ...Οι εισηγήσεις για την αντικατάσταση γραπτών δοκιμασιών με άλλες μορφές εξετάσεων της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και **τριτοβάθμιας** εκπαίδευσης αφορούν... Ειδικότερα για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες και **διαταραχές του αυτιστικού φάσματος (αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας, Σύνδρομο Asperger)**... (βλ. παράρτημα)

Άρθρο 5^ο

1. Να προστεθεί : **οι διαταραχές του αυτιστικού φάσματος** πιστοποιούνται με παιδοψυχιατρική γνωμάτευση... Δεδομένου ότι η διάγνωση των διαταραχών αυτών γίνεται από παιδοψυχίατρο.
4. Θα πρέπει στην ΕΔΕΑ η ψήφος του εμπειρογνώμονα να είναι ιδιαίτερης βαρύτητας, δεδομένου ότι θα γνωρίζει σε βάθος τις ατομικές ανάγκες του εξεταζόμενου και τις ειδικές του δυσκολίες.
5. ...Όταν η αξιολόγηση γίνεται σε μαθητές που φοιτούν στα Λύκεια, οι εισηγήσεις ισχύουν για την εισαγωγή **και τη φοίτηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.**
6. Να προστεθεί : Στην περίπτωση που ο εξεταζόμενος πάσχει από Σύνδρομο Asperger ή αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας παρίσταται μέλος ειδικευμένο στο **αυτιστικό φάσμα.** (βλ. παράρτημα)

Άρθρο 6^ο

1. β) ...Στην περίπτωση αυτή (αυτισμός, ΔΕΠΥ) η στήριξη γίνεται σε μόνιμη και προγραμματισμένη βάση από **σταθερό πρόσωπο.** (βλ. Παράρτημα).
... Ο χρόνος υποβολής αιτήσεων ξεκινά **από την ημερομηνία εγγραφής (Ιούνιο του προηγούμενου σχολικού έτους) και για την 1^η Δημοτικού από την έναρξη έως 20 Οκτωβρίου του προηγούμενου σχολικού έτους.**
4. γ) Με διδασκαλία στο σπίτι... ή χρόνια προβλήματα **σωματικής και**

ψυχικής υγείας...

Άρθρο 9^ο

- 2. β) ι) και ιι) να προστεθεί στον αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας και το Σύνδρομο Asperger**

Τα άρθρα 14 και 24 όπως διατυπώνονται στο Νομοσχέδιο δημιουργούν τις προϋποθέσεις κατάργησης βασικών διατάξεών του με κίνδυνο να μη μπορεί να γίνει κανένας σχεδιασμός με βάση αυτόν το νόμο αν μπορούν να αναιρεθούν βασικές διατάξεις όπως αυτές που αναφέρονται στα παραπάνω άρθρα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΣΜΑΤΟΣ

Στο άρθρο αυτό θα πρέπει να ορίζονται :

- Οι όροι και οι συνθήκες **διάγνωσης και αξιολόγησης** των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών
- Οι όροι και οι συνθήκες συστηματικής εκπαιδευτικής παρέμβασης κατά την **προσχολική εκπαίδευση**.
- Οι όροι και οι συνθήκες παροχής **παράλληλης στήριξης** στη συνήθη σχολική τάξη, η οποία πρέπει να είναι μόνιμη, το πρόσωπο που την παρέχει να είναι σταθερό και να ξεκινά με την έναρξη της σχολικής χρονιάς.
- Οι όροι και οι συνθήκες φοίτησης των μαθητών που παρακολουθούν **τμήματα ένταξης** στα κανονικά σχολεία.
- Οι όροι και οι συνθήκες φοίτησης σε αυτοτελείς **σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής**
- Οι όροι και οι συνθήκες **εισαγωγής και φοίτησης στην Γ/βάθμια εκπαίδευση**
- Οι **ειδικές συνθήκες αξιολόγησης και εξέτασης** των ατόμων του αυτιστικού φάσματος σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Σε ό,τι αφορά τη Β/βάθμια και Γ/βάθμια εκπαίδευση οι παραπάνω μαθητές θα πρέπει να εξετάζονται σύμφωνα με τις προτάσεις των υπηρεσιών αξιολόγησης (ΚΔΑΥ).

Για να επιτευχθεί η ενσωμάτωση των ατόμων του αυτιστικού φάσματος στο εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει να υπάρξει **εκπαίδευση των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων και υποστήριξη από εξειδικευμένο προσωπικό των εκπαιδευτικών που έχουν στην τάξη τους μαθητές με τέτοιου τύπου δυσκολίες**. Αν δεν είναι δυνατόν να εκπαιδευτούν όλοι οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων, πρέπει να έχουν όλοι την ευκαιρία να έχουν μια στοιχειώδη ενημέρωση και να υπάρχει η δυνατότητα εκπαίδευσης εκείνων που έχουν στην τάξη μαθητή με τέτοια δυσκολία.

Στο άρθρο θα πρέπει να καθορίζονται :

1. Τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος εκπαίδευσης.

Ενδεικτικά αναφέρονται ορισμένα από αυτά :

- Ήρεμο περιβάλλον εργασίας με σαφείς κανόνες οργάνωσης του χώρου
- Σαφές (γραπτό κατά προτίμηση) χρονοδιάγραμμα δράσεων.
- Ατομικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με βάση τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητή.

- Σταθερή συνεργασία εκπαιδευτικού – ειδικού παιδαγωγού – οικογένειας
- Να δίνεται η δυνατότητα στο μαθητή να απομονώνεται όταν το χρειάζεται.
- Ευαισθητοποίηση των συμμαθητών
- Σταθερότητα, σαφείς προβλέψιμες ρουτίνες

2. Οι διαφοροποιημένες ακαδημαϊκές απαιτήσεις

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και οι ακαδημαϊκές απαιτήσεις θα πρέπει να προσαρμόζονται στο γνωστικό προφίλ του κάθε μαθητή με ΣΑ, καθώς οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αυτά τα άτομα στο γνωστικό τομέα ποικίλουν.

Οι εργασίες και τα σχολικά καθήκοντα θα πρέπει να τροποποιούνται ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τις δυνατότητες του μαθητή.

Η συμμετοχή σε **ομαδικές εργασίες** και γενικά στην ομαδική ζωή της τάξης απαιτεί ειδικούς χειρισμούς από την πλευρά του εκπαιδευτικού δεδομένων των δυσκολιών κοινωνικοποίησης των μαθητών του αυτιστικού φάσματος. Ιδιαίτερη σημασία για την ένταξή τους στο σχολικό περιβάλλον έχει η ευαισθητοποίηση και η πληροφόρηση ολόκληρης της σχολικής κοινότητας.

Οι **εξετάσεις και η βαθμολογία** μπορεί να προκαλούν ιδιαίτερο άγχος σ' αυτούς τους μαθητές και θα πρέπει να εξασφαλίζονται ειδικές συνθήκες για να είναι δυνατή η μαθησιακή αξιολόγηση.

Ειδικές συνθήκες εξετάσεων για μαθητές με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας και σύνδρομο Asperger

Οι μαθητές αυτής της κατηγορίας θα πρέπει να μπορούν να κάνουν χρήση των ειδικών συνθηκών εξέτασης – όλων ή ορισμένων εξ αυτών – όπως ορίζονται από την ιατρική γνωμάτευση που πιστοποιεί τη διαταραχή τους, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων και των εισαγωγικών εξετάσεων καθώς και κατά τη διάρκεια φοίτησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Ειδικές συνθήκες εξέτασης :

1. Τροποποιήσεις στο χώρο εξέτασης, ο οποίος θα πρέπει να είναι οικείος στο μαθητή. Στις περιπτώσεις που ορίζονται από τη γνωμάτευση θα πρέπει ο μαθητής να είναι μόνος στο χώρο εξέτασης και να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στον έλεγχο οπτικών ή ακουστικών ερεθισμάτων καθώς και οσμών που μπορεί να αποσυντονίζουν το μαθητή και να αποσπούν την προσοχή του. Να του δίνεται δυνατότητα μετακίνησης στο χώρο
2. Παροχή επιπλέον χρόνου. Ο μαθητής να παροτρύνεται να περάσει στο επόμενο θέμα ύστερα από την πάροδο εύλογου χρόνου (ο ίδιος δεν το συνειδητοποιεί).
3. Τροποποιήσεις στη διατύπωση των θεμάτων. Να δίνονται οι αναγκαίες διευκρινήσεις ώστε να γίνονται κατανοητές οι οδηγίες.
4. Χρήση η/υ για τις γραπτές εξετάσεις και / ή συμπλήρωση της εξέτασης με προφορική εξέταση.
5. Παρουσία προσώπου εξοικειωμένου με τις δυσκολίες του μαθητή στο χώρο της εξέτασης.